

konstarna ha stått i livlig relation till varandra från det 8:de till det 15:de seklet. Prof. Andræ, Berlin, framhöll tvärsäkert Mesopotamiens betydelse för kyrkostilar- nas utveckling. Alltmer klarna linjerna från suméerna som påverkat Babylon, Assyrien och Iran. Här, menade prof., står kyrkokonstens vagga, här har arkitekturen, så som den lever ännu i denna dag, sin hemort. I en efterföljande dis- kussion framhölls faran i att alltför myc- ket betona symboliken — såsom de två kyrkotornen placering vid huvudingången betecknar två änglars vakt m. m. Man läser in i arkitekturen mera än vad som ursprungligen därmed menats.

Sektion tre behandlade den medeltida konsten utom Italien. Flera forskare häv- dade konstgeografiens betydelse. En upp- gift föreligger nu att sammanföra olika stilarter till större enheter, provinser, såsom det »nordiska blockets konst»: ett uttryck av vår egen framstående forskare, prof. J. Roosval, som var kongressens president och ledande själ. Bland de många utställningarna intog den ryska ikonutställningen ett framstående rum. Dessa ikoner hava skänkts av konsul

Aschberg till svenska staten, och komma att få en stor betydelse för utforskningen av detta relativt nya område. En verklig andaktsstund var här prof. H. Kjellins föredrag och demonstration. Han betona- de denna konsts enkla och naturliga me- del att bringa det gudomliga närmare människan. Enastående i konsten — upp- lystes — är den höghet och renhet var- med äktenskapet behandlas. Med sorg i hjärtat måste man tänka på vad det ryska folket förlorat med denna konstsamling. Kongressens höjdpunkt var mottagningen på Kungl. Slottet där kronprinsen och prins Eugén voro festens medelpunkt.

Dagarna voro arbetsamma men mycket givande. De gävo ett tvärsnitt av konst- forskningens nuvarande läge. Kyrkans be- tydelse för konsten betonades oupphörli- gen. Till Herrens ära, där ha vi mottot för all kristen konst i både arkitektur, skulptur och måleri. Har icke konsten nå- got att säga teologien? Biskop Aulén har betonat triumfkrucifixens betydelse som uttryck för olika tiders försoningstankar. Konsten är icke religion men ett uttryck för religion. Kristen konst är ett uttryck för kristen tro.

Paul R. Söderlind.

Recensioner.

För orgel.

Ivar Widéen: Koralfantasi över »Eja mitt hjärta, hur innerlig är fröjden», för orgel eller harmonium. Komposi- törens förlag, Skara.

Detta i ädel orgelstil skrivna, blida och lättfattliga verk rekommenderas såsom va- rande synnerligen lämplig postludie- och orgelandaktsmusik. Lätt att utföra, även på mindre instrument. A. R.

Hugo Distler: Orgelpartita »Nun komm der Heiden Heiland», op. 8 nr 1. Bärenreiter, Ausgabe 637.

Den »nya saklighetens» musik skulle kanske kunna indelas i 2 grupper: den,

som inger hopp och väcker glädje över att den musikalska uppfinningen ännu ej är slut, samt den, som, bland andra tecken, varslar om västerlandets under- gång. Föreliggande verk hör till den första gruppen. Även den mest motsträ- vige måste fångslas av denna egenartade musik, på en gång arkaiserande och ultra- modern. Efter en choralsats (av 1500- talsmästaren Resinarius) följa 7 variatio- ner samt en chaconne; en toccata inleder och avslutar verket. Allt vittnar om ton- sättarens kontrapunktiska mästareshet och sinne för utpräglad rytm. Vi motse med spänt intresse flera verk för orgel av denne mästare. A. R.

Kyrkokonst.

Georg Pauli, Monumentalmåleriets utveckling i Sverige från 1800-talets senare del. Stockholm, Alb. Bonnier. Kr. 3: 50.

I en kort översikt av det svenska monumentalmåleriets historia har konstnären Georg Pauli givit några värdefulla synpunkter för bedömandet av denna konstart. Här förekommer också en del uppgifter om religiösa målningar av Brandtberg, Forseth, Gelin, Hjortzberg, Jerken, Fil. Månsson, J. Sten, G. Ström och Torhamn, som äro av intresse ur vår synpunkt. I slutet av 1800-talet följde det dekorativa måleriet troget samma ideal som stafflimåleriet t. ex. Kronbergs bilder i Adolf Fredriks kyrka. En mera renodlad dekorativ linje följes hos Filip Månsson och Olle Hjortzberg, som grundade en skola för dekorationsmålare. Genombrottsåret i svenskt monumentalmåleri sker dock först 1912 med Paulis övergång till kubismen. Pauli eftersträvar en rytmisk linje, som skall tjäna den dekorativa effekten. I hans spår ha sedan Forseth, Sten m. fl. gått.

Det skulle vara frestande, att i detta sammanhang följa, hur de religiösa ämnena uppfattas av dessa muralmålare. Anmålaren återkommer till detta ämne vid annat tillfälle. Här konstateras blott fördelen att nu äga en kort och saklig framställning av ämnet, som dessutom är rikt och vackert illustrerat. *B. Cgs.*

J. W. Hamner, Visby domkyrkas gravstenar. Stockholm, Wahlström & Widstrand 1933. Kr. 15:—.

Genom Vitterhetsakademiens försorg har första bandet av Gotlands gravstenar nu utkommit behandlande Visby domkyrkas gravstenar. Med glädje hälsar man utgivandet av en samling av vår svenska sepukralkonst, som i så många hänseenden är betydelsefull för odlingens historia, inte minst för personhistorien och framför allt den medeltida. Här ha nu över 400 gravstenar blivit tolkade och delvis

avbildade. Av dessa är nära $\frac{1}{4}$ av medeltida härkomst. Ur konstsynpunkt intaga stenarna med några få undantag en ganska obetydlig roll. Texterna erbjuda ibland intresse t. ex. inskriften på superintendenten Glads sten, vilken är avfattad på vacker latinsk versus hendecasyllabus.

Det sätt, på vilket publiceringen nu skett, synes vara förstklassigt. Likaså är bildreproduktionen synnerligen tillfredsställande. Goda register både över bmärken och deras sköldar samt namnkatalog följa arbetet. Endast själva uppställningen synes mindre lämplig. I en gravkatalog som denna torde den kronologiska ordningen vara naturligare än ordningen efter placering i kyrkan, isynnerhet som ingen enda sten ligger i ursprungligt läge. För detta ha 1800-talets vandaler noga sörjt. *B. Cgs.*

Johnny Roosval: Fornkristen konst samt bysantinsk och karolingisk. Stockholm, Alb. Bonniers förlag 1933. Kr. 12: 50.

Att vi i prof. Roosval ha den ledande forskaren på svensk medeltidskonst är sedan länge erkänt och att han kan uppträda som europeisk expert ha vi förstätt av hans förra året utkomna fullkomligt mästerliga framställning av Romansk konst i Bonniers konsthistoria, som anmälades i denna tidskrift. Nyss har han fullbordat ett nytt band i denna serie behandlande fornkristen konst. Åter förvånas man över att lärdom och ett skarpsinnigt omdöme på så kort tid räckt till att ge en översikt av detta outtömligt rika område, som dessutom är överfullt av skiftande åsikter och stridande meningar för att icke tala om gapande luckor. Detta band är kanske icke mindre mästerligt än det föregående men det är mera översiktligt hållet. För envar, som vill orientera sig i denna märkliga konstepok, kommer Roosvals framställning för en lång tid framåt att bli den enda vägledande på svenskt språk.

Vi kunna här icke ingå i detaljer utan måste hålla oss till principinställningen. Trots Strzygowskiberoendet är han icke en tom eftersägare av den store österrikarens djärva men delvis ohållbara system. Sålunda ger R. rättvisa åt den romerska konsten, som alltid bevivlats av S. Orientens överlägsenhet uppfattar han så att den senhellenistiska konsten i Alexandria och Antiokia blir den mest livgivande. Den fortlever nästan obrutet — särskilt den syriska — även under islams välde och dyker upp i Karl den stores Frankrike och sedan i England på 900-talet. I Bysans fortsätter den förenad med ett persiskt inslag och emigrerar senare till Italien och Ryssland. Mot denna helleniserande riktning tränger då och då mer eller mindre barbariska strömmar från både öster, väster och norr. I den karolingiska renässansen samlas många av dessa riktningar under nyhellenistisk ledning och här grundlagges den europeiska medeltidskonsten.

Man vet icke vad man mest skall beundra i denna fängslande bok: lärdomens pondus, framställningens obetvingliga friskhet, grupperingens överlägsna säkerhet och överskådlighet. Även bildvalet och reproduktionssättet förtjänar högt beröm.

B. Cgs.

Meddelanden.

Val. Till innehavare av förenade tjänster ha utsetts: i Böja, Skb., Gerd Höglund, vid Gunnarsby i Råneå, Nbt., J. Hilding Noréus, Holmsund, i Ramnäs, Västm., N. Ling, Tvärhandsbäcken, i Rängedala, Älvsb., O. Olausson, därstädes, i Gistad, Östg., G. Karlsson, Dädesjö, i Alseda, Jönk., Elof Rämme, Vistorp, i Kristdala, Klm., Ernst Oskar Sjöberg, Ryr, i Sundby, Söd., E. Svedberg, därstädes, i Valdemarsvik, Ög., Sven Holmblad, Hidingebro, i Arvika, Värml., R. Israelsson, Spannarboda, i Västanfors, Västm., fru Olga Björzén, därstädes.

De i förra numret av Tidskriften meddelade Allhelgonadikterna voro översatta av fröken Ella Nyrin, Lund.

Nya Orglar.

Från J. W. Grönlunds orgelfabrik, Kåge.

Gällivare kyrka, Luleå stift.

12 register fördelade på två manualer och pedal.

Disposition: Man. I: 56 toner. Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Fl. Harm. 8', Dolce 8', Starkton Gamba 8', Oktava 4'. Man. II: Violinprincipal 8', Salicional 8', Aealin 8', Ekoflöjt 4'. Pedalen: Subbas 16'.

Koppel m. m.: Man. I på pedal. Man. II på man. I. Oktaven högre inom man. I. Oktaven lägre i man. II på man. I. Dessa regeras med trampar.

Tre fria kombinationer som inställas med olidfärgade knappar och sättas i funktion med trampar som utlösa varandra. Registersvällare med anordning som i ett smalt fönster på registerbrådan visar namnet på de stämmor som andragits. Crescendo för man. II med balans-tramp. Registerandragen på ömse sidor om klaviaturerna. Pneumatiskt system. Elektrisk orgelfläkt. Samtliga delar nya utom en del metallpipor från gamla orgeln jämte fasaden. Orgeln avsynad den 27 februari 1932 av musikdir. N. Jalmar Arvinder från Boden.